

LBRIS

We know
books

© Galaxia Gutenberg, 2020

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DUJARDI, EDMUND
MÈKÈKÈ. Îți suflă-n ceafă/ Edmund Dujardi; ed. a II-a
Târgu Lăpuș: Galaxia Gutenberg, 2020

ISBN 978-973-141-837-7
Edmund Dujardi (autor)

Corectura: Bianca Berecz
Ilustrații: Pușa Lia Popan, Edmund Dujardi

www.galaxiagutenberg.ro
Editura Galaxia Gutenberg
435600 Târgu Lăpuș, str. Florilor nr. 11
Mobil: 0723-377599, 0733-979383
e-mail: contact@galaxiagutenberg.ro

PRINTED IN ROMANIA

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

EDMUND DUJARDI

MÈKÈKÈ

Un efort de a acorda
realitatea basmului la
basmul realității

Ediția a II-a, revăzută


Galaxia Gutenberg

2020

Cuprins

Predispunere necesară-în loc de prefață.....	5
Începutul	7
Raiul dureros	13
Sculele lu' tata bun	17
Țiglele, cornițele și pronomile de politeță	23
Vaca și scorbaciu', țâgările și văscălanu'	29
Broaștele științifice.....	35
Berbecii și inul	39
Parașutiștii.....	43
Porcii, lebenița, balta și biserica	47
Drojdia	53
Măi jerme	61
Lămurire și studiu de necaz.....	75
Mekèkè dincolo de generații	89
Recomandări și avertismente-în loc de postfață.....	93

Începutul

otul a început atunci... la întâlnirea centenară a ursitoarelor și a ursitorilor, într-o lume de dincolo de lume: rochii de gală, băuturi fine, baghete magice festive, muzică ambientală, mâncăruri rafinate... ce mai, o aniversare așa cum numai ursitoarele pot organiza. Toți și toate se etalau și se mișcau grațios în sală, lăudându-se cu ursirile lor:

— Eu, zise una, am ursit un copil de țăran și a ajuns prinț.

— Ei, lasă că știm noi, zise alta, s-a născut în vremuri tulburi și s-a însurat cu cine trebuia. Nu-ți asuma toate meritele. Contextul istoric și cei din jur au multe de spus. Asta nu-i mirare. Vă spun eu lucru de mirare: am ursit odată o fetiță, cel mai urât copil pe care l-am văzut vreodată, iar azi, acea fetiță a devenit cea mai frumoasă femeie din întregul regat, încât a ajuns să fie mărunțelul discordiei între fiii împăratului, care, de dragul ei, nu-și mai vorbeau unul altuia, fiecare dorind-o de soție.

— Daaa, și s-a măritat proasta cu bestia aia hidoasă din palatul de cleștar. Halal urseală! Început prost, continuare bună, deznodământ dezastruos, completă un ursitor burtos cu voce gravă și cu un poc al plin de vin în mână, pe care, după ce a terminat de vorbit, l-a dat pe gât dintr-o singură înghițitură, lăsând să se scurgă pe barbă-n jos o parte din

prețiosul lichid.

— Ceeeeee, sări ca arsă ursitoarea cu voce iritată și pițigăiată, dar te-ai uitat la sufletul lui? Are cel mai blând suflet din lume.

— Daaa, răspunse ursitorul, ștergându-și elixirul de pe barbă, suflet blând... îhî!..., dar vai de ele oglinzi!

— Bețivan nesimțit, dar tu ce ai făcut?

— Eu?! Tocmai am băut un pocăluț de vin și acum mai vreau unul.

Și toată sala pufni în râs.

— Linișteeeee, întră regina!, anunță cu solemnitate un spiriduș. Întâmpinați-o cum se cuvine!

Cât ai clipi, întreaga adunare s-a așezat de-o parte și de alta, formând un culoar lung ce ducea până la tronul reginei ursitoare care era așezat în capătul sălii. Îmbrăcată în alb, cu o cunună de margarete pe cap, regina a înaintat până la tron, s-a întors spre mulțime și, preț de câteva clipe, a stat nemișcată, privindu-i pe supuși fără a schița niciun sentiment. Apoi le-a zâmbit, iar la zâmbetul ei, toți au început să strige: Trăiască regina! Trăiască regina! Trăiască regina!

Spiridușul, care, în tot acest timp, a rămas neclintit lângă ușă, a lovit de trei ori podeaua cu un toiag albastru străveziu și s-a făcut liniște.

— Urmând protocolul, vă rog, Maiestate, să-mi permiteți să mă retrag pentru ca domniile voastre să puteți începe sfatul cel tainic.

— Rămâi, i-a spus regina, este primul sfat, într-atâtea mii de ani, la care permit să asiste

altcineva decât ursitorii. Ia loc, micuțule! Însă ai grijă, legile jubileului centenar spun că, pe timpul sfatului, toți cei prezenți în sală au putere ursitoare, chiar și neursitorii. Ursirea înseamnă responsabilitate. Cel mai bine ar fi să asiești fără a spune niciun cuvânt. Să începem!

Și, așezându-se, a continuat:

— S-au scurs o sută de ani omenеști și toți ați făcut tot ce v-a stat în putință pentru ei. Fiecare dintre voi ați avut puterea de a dăruii câte trei lucruri celor pe care i-ați ursit. Acum a sosit timpul ca, din nou, la împlinirea jubileului centenar, să ursim împreună un om care să primească de la fiecare dintre noi câte ceva. Cel pe care l-am ursit împreună acum un secol trăiește până-n ziua de azi, e bogat, are o familie frumoasă și copii buni, toți sunt sănătoși și puternici, exact așa cum am poruncit noi. Acum ne vom arăta din nou dărnicia, alegând un altul care să se bucure de ursirile noastre. Și, cum am datoria de a alege locul, voi spune că, de data asta, cel ursit va fi din... Ardeal.

— Să fie băiat!, a strigat imediat o ursitoare bătrână, cu glas răgușit.

— Să fie român!, s-a auzit o voce ca de tenor.

— Ba, ungur!, a glăsuț un ursitor cu mustați lungi și răsucite, îmbrăcat într-o mantie verde.

— Va fi și una și alta, a zis împăciuitoare regina.

— Foarte bine, Maiestate, răsese ursitorul bețivan, să fie și una și alta, căci așa nu va fi nici una, nici alta.

Va fi și ungur, și român, dar nici ungur, nici român. Când va fi între români, toți îl vor privi ca ungur, iar când va fi între unguri, toți îl vor privi ca român.

Hohote de râs în toată sala.

Regina și-a pus mâinile-n cap și, cu voce gravă, dar blândă și limpede, le-a zis celor de față:

— *Nu mai putem da înapoi, ce s-a zis, s-a zis. Să încercăm totuși să reparăm ce se poate repara!*

— *Ce să reparăm, Măria ta? Cu comedie am început, așa s-o ducem înaintea, se adresă unul din anturajul grumăzarului.*

— *Eu zic să fie reformat!, sări imediat mustăciosul îmbrăcat în verde, încercând să fie în asentimentul reginei.*

— *Daaa, dar bunicii lui să fie Martori ai lui Iehoval, completă imediat un prieten de-al drojdelitorului.*

— *Dar să ajungă popă!, insistă mustăciosul.*

— *Greco-catolic!, zise un alt prieten de-al butoierului pufnind așa de tare în râs încât i-a dat băutura pe nas.*

La care însuși burtosul plin de must fermentat zice:

— *Permiteți-mi să vă informez că, în Ardealul de azi, există două păcate capitale: să fii ungur și să fii greco-catolic. Iar dumneavoastră, dragi colegi și iubiiiiite colege, tocmai l-ați pricopsit pe cel proaspăt ursit cu amândouă.*

Regina s-a ridicat furioasă:

— *Terminați cu prostiile! Dacă aveți de spus ceva bun, spuneți, dacă nu, mai bine tăceți!*

Câteva ursitoare din preajma reginei au înțeles mesajul:

— *Să aibă o soție frumoasă!, îndrăzni una.*

— *Și bună!, șopti alta.*

— *Și deșteaptă!, încuviință a treia.*

Băutorul nu se putu abține:

— *Asta, așa, ca să fie el complexat.*

Regina făcu un pas în față:

— *Eu nu vreau să mai fiu părtașă la bătaia asta de joc. E vorba, totuși, de un suflet de om.*

Și porni cu pași apăsați spre ușa care era destul de departe. În timp ce se grăbea spre ieșire, își auzea supușii continuând ursirea:

— *Să chelească înainte de treizeci de ani!*

— *Să se nască într-un oraș maaare!*

— *Unde?, urlă unul ca să se afle și el în treabă.*

— *La Cluj!*

— *Și să ajungă popă la țară!*

Sărmana regină îi iubea atât de mult pe bieții muritori... Ochii îi erau plini de lacrimi, buzele îi tremurau a plâns, iar ușa era parcă tot mai departe. A început să fugă, însă, când a ajuns în prag, a auzit o lovitură puternică în podea. Toate vocile au amuțit, iar un glas i-a străfulgerat pe toți:

— *Și să fie stăpânit de Mèkèkè întreaga sa viațăăăăă...! Hahahahaha!*

Era glasul spiridușului.

Orchestra care cânta în surdină s-a oprit brusc, scoțând un falset care ar fi trebuit să-i deranjeze pe toți, dar pe care nimeni nu l-a mai observat. Băutorii

au rămas nemișcați, fiecare în poziția în care a fost surprins la auzirea numelui a cărui rostire fusese interzisă de așa de mult timp încât nimeni nu-și mai amintea de el.

Mèkèkè... nimeni nu-l mai vedea și toți credeau că nu mai e, dar lucrurile pentru care fusese izgonit de pretutindeni au rămas prezente peste tot. Izvorul nemaiauzitelor și al nefăcutelor. Exilat din împărăția ursitorilor pentru tulburările nenumărate pricinuite tuturor indiferent de statut. Alungat într-o lume de dincolo de lumi și totuși hoinar prin toate. Nevăzut, neauzit, dar simțit.

Regina a rămas înmărmurită, sceptra i-a căzut din mână, iar fața i-a devenit gravă și aspră.

Toți știau ce va urma.

Și uite-așe m-am născut io.

Avertisment: cele ce urmează au fost concepute și scrise (cât a fost posibil) în grai ardelenesc!

Recomandare: pentru a obține efectul maxim, citiți în grai ardelenesc!

Raiul dureros

Io m-am născut pă vremea când părinții își băteau copiii. Pă vremea aia se zăcea că *bătaia-i ruptă din Rai* și, credeți-mă, era câte o bucată de Rai în fiecare casă unde erau copii. Numa' că Raiu' se manifesta p-atuncia altfel decât știm noi acuma. Io, când am auzât prima dată că *bătaia-i ruptă din Rai*, n-am mai vrut să mă duc acolo și i-am zâs la mama:

— Mămică, io atâta Rai am mâncat, că-s sătul de el. Cine nu-i sătul, n-are decât să margă acolo, da' io, unu, acolo nu mă duc.

Mai târzâu, am găsat niște cărți în care era desenat Raiu' ș-am rămas cu gura căscată: acolo, Raiu' era plin de oameni bucuroși, de părinți cu copii de mână, care râdeau și se plimbau printr-o grădină în care erau tăt felul de flori și de animale care de care mai frumoase: florile erau tâte-nflorite, leul stătea lângă miel și nu-l mânca, lupu' se plimba cu mâța, ursu', cu vaca și așe mai departe. Io știam că numa' oamenii deștepți scriu cărți și, pornind de la asta, m-am gândit că ori scriu cărți tăț' proștii, ori mama me are o imagine greșită despre Rai. Da' ce mai atâta filosofie? Încă nu știam p-atunca adevăru', da' un lucru era clar: Raiu' se scobora în casa noastră sub formă de bătaie în fiecare zi... de câteva ori. Numa' că, spre deosebire de Raiu' din carte, Raiu' din casa noastră avea și sunet și suna tare a țâvlet¹ de copil

¹ Țipăt, urlet, zbierăt

acompaniat întotdeauna de cuvintele: *nu mai fac așe ceva cât trăiesc io, numa' nu mă mai bate!* Da' mama nu m-o crezut niciodată, și nici Dumnezeu, că dacă Dumnezeu ar fi luat de bune cuvintele mele: „*nu mai fac cât oi trăi*”, apoi... cred c-aș fi trăit tare puțin.

Când eram mic, eram tare plângăcios. Noi ne trezeam în fiecare zî dimineața că, pă vremea aia, așe se trezeau oamenii. Ochii mei se trezeau deodată cu gura: ochii se uitau și gura se cânta². N-aveam de ce să mă cânt și, de-aia, venea mama și-mi zăcea: *no, hai că-ț' dau io fâie să ai di ce te cânta!* Și-mi dădea. Și după ce-mi dădea, mă mai cântam o țără³ și, după aia, mă opream.

Interesant era la mama că, oricât de mult ne dădea, tăt nu i să găta. Și la fel de interesant era la noi că, oricât de mult luam, tăt atâta aveam.

De pildă, într-o zî, ne-o dat de patru ori: dimineața, la prânz, la ojână⁴ și la cină. Și atunci am înțeles ce-nsamnă „*să mânci bătaie*”. Pă vremea aia, noi stăteam la țară, la Vermeș și, la țară, lumea mîncă de patru ori pă zî, nu ca la oraș, unde încă nu s-o inventat ojâna. Nu știu cum s-o făcut în zua aia, da' parcă mi s-o făcut lumină în cap. Numa' parcă. Am făcut atunci legătura între două lucruri pă care le-am tăăăat auzit: „*a mânca bătaie*” și „*unde dă*

² A se cânta = a plânge

³ Un pic

⁴ Din magh. ozsona = gustare în jurul orei 16, spune DEX-ul, dar ascultați-mă pe mine, am fost acolo, nu era gustare, era o masă în toată regula, că doră-i vorba de ardeleni, iar ardeleni' când lucră nu să jocă, și când mîncă nu să face.

mama crește”. Tătă lumea mi-o zâs că, dacă mînci, crești. Am mîncat bătaie în zua aia fix atunci când alții mîncău mîncare, deci am înlocuit mîncatu' de mîncare cu mîncatu' de bătaie și am continuat să cresc, că, doră, a doua zî, nu eram mai mic. Așe de bine s-o legat în capu' meu estea două judecăți că io, din două, am făcut una: „*dacă mînci bătaie, crești*”. Și uite-așe, io, care mi-am pus în cap să cresc, m-am hotărât de-amu să mînc bătaie ca să-mi ating scopu'.

De-aci-ncolo, nu-i greu să-ți dai sama ce-o ieșit, da-i greu să suporti.

